

L'amor, la tercera (o primera) virtut teològica

Dij, 13/05/2021 per El Bon Pastor

[El Bon Pastor](#)

1.- L'amor de Déu i l'amor de Crist

La primera cosa que moltes persones pensen quan parlen del cristianisme és que el cristianisme és la religió de l'acció. Nosaltres, els cristians, seríem una gent que ens dedicariem sobretot a l'acció social. Molts tenen aquesta idea. Recordem, per exemple la bona acceptació mediàtica de què gaudeix Càritas entre l'opinió pública -ben merescut, d'altra banda. De fet, molts veuen el cristianisme com una ONG i el justifiquen precisament per això. Per a moltes persones, el cristianisme fa accions meritòries de cara a les persones necessitades, desvalgudes, els pobres, els sense sostre, els estrangers. Això és veritat, però es tracta d'una visió parcial. Els cristians no som una Organització No Governamental (ONG) dedicada a fer acció social. Els cristians som una església, una comunitat de fe i d'amor que està empeltada en l'amor de Déu, que es vessa en la humanitat.

Ara bé, això que sembla bastant evident vist des de dintre, vist des de fora no ho és tant. Moltes persones desconeixen, o no entenen, que la dimensió fonamental de la fe cristiana és la dimensió teològica, és a dir, la dimensió d'arrelament en l'amor de Déu. La civilització occidental no està totalment secularitzada. El cristianisme s'explica per la conjunció de dos vectors: l dimensió espiritual i la dimensió social, i l'una no pot viure sense l'altra.

Els cristians estimem perquè Déu ens ha estimat primer. Més encara, l'amor de Déu i l'amor de Crist són realitats que se superposen, que estan col·locades l'una dins l'altra. En Joan 3,16 e llegeix: «Déu ha estimat tant el món que ha donat el seu Fill únic perquè no es perdi ningú dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna». Notem que en l'Evangelí de Joan el terme «món» té, sovint, un sentit negatiu com aquella realitat que no coneix Déu i no reconeix Jesucrist. De fet, hi ha molta gent indiferent que realment no coneix Déu, que no sap què vol dir tenir vida interior. Aquest és un dels grans drames del nostre temps. Henri de Lubac va escriure un llibre, «El drama de l'humanisme ateu», que ara podríem titular «El drama de l'humanisme indiferent». La paraula «ateu» expressa una posició que pot ser filosòfica i pràctica i que es resumeix dient que Déu no existeix. La posició més habitual d'avui en dia és la de dir que Déu no compta per a res. Potser sí que Déu existeix, però el món no en queda afectat. Aquest és el drama de la indiferència. Així ho subratllen els nostres bisbes en la Carta pastoral «Esperit, cap on guies les nostres Esglésies?», signada el 21 de gener de 2021. En l'apartat 2.1 d'aquesta Carta s'afirma que el problema és el Déu indiferent, no el Déu inexistent. Un Déu que restaria Indiferent al món, i el món seria indiferent a Ell.

Tanmateix, quan llegim Joan 3,16 ens adonem que Déu no és indiferent, sinó que Déu és aquell que ha estimat, i ha estimat tant, precisament, el món, que ha donat el seu Fill únic. Per l'altre costat, tenim en Joan 13,1 una frase semblant a aquesta. Joan 13,1 és el verset que obre el relat de l'Últim Sopar tal com es troba en l'Evangelí segons Joan. A la segona part d'aquest verset llegim: «Ell (Jesús), que havia estimat els seus que eren al món, els estimà fins a l'extrem». Per tant, semblaria contradictori que en Joan 3 es digui que Déu estima el «món», tothom, i en Joan 13 s'afirmi que Jesús estima «els seus», un grup, els seus amics, els deixebles. Convé, però, llegir tots dos textos (3,16 i 13,1) conjuntament, ja que tots

dos amors estan posats l'un dins l'altre. El món no és una realitat «deixada de la mà de Déu», sinó que és una realitat que existeix «dins la mà de Déu». En el cristianisme la millor categoria que explica qui és Déu és la de l'amor: l'amor de Déu. Llegim en la Primera carta de Joan 4,7-8: «Estimats meus, estimem-nos els uns als altres perquè l'amor ve de Déu. Tothom qui estima ha nascut de Déu i coneix Déu. El qui no estima no coneix Déu perquè Déu és amor».

Es pot dir que Déu és llum, com es diu en el pròleg de l'Evangelí (Joan 1,5). Podem dir que Déu és veritat o vida, però allò que més li escau és el terme «amor», en grec *agapê*, que vol dir l'amor incondicionat i incondicional, l'amor gratuït, l'amor fidel, l'amor que no es demana a si mateix explicacions per a ser-ne, d'amor. Ens podem preguntar si l'infant estima la seva mare perquè aquesta li dona el que necessita. L'infant estima la mare i el pare senzillament perquè els estima, i per això li donaran tot allò que li calgui i puguin donar-l'hi. No hi ha raons per a l'amor. Em refereixo, òbviament, a l'infant que no ha estat manipulat ni desfigurat per la cultura de la possessió, de la petita arrogància, de la protesta impertinent. Aquest infant quan estima, estima incondicionalment, incondicionadament, gratuïtament. De fet, aquest infant no podria viure sense saber que el seu pare i la seva mare l'estimen.

En conseqüència, quan diem que Déu és amor, parlem de la realitat que pertany al més pregon de la seva persona, a la seva dimensió última. Un filòsof es preguntaria pels transcendents, els atributs fonamentals de Déu (u, veritable, bo, bell). La resposta és que cal mantenir-los però sabent que l'amor dona una resposta existencial a la pregunta del perquè de les coses, de l'ésser humà i de Déu mateix. Tal com subratlla Ramon Llull, l'amor no és un concepte sinó una acció: Déu és amor perquè estima. La meva persona -i el món- s'explica perquè al començament de tot hi ha hagut un acte d'amor per part de Déu. Per això sant Agustí enfoca la seva teologia a partir de l'amor de Déu, la *caritas Dei*.

En el text de la Primera carta de Joan 4,7-8 hi ha una altra cosa remarcable. Hi llegim: «l'amor ve de Déu». Doncs bé, si l'amor ve de Déu, vol dir que el portem a dintre, que és un do, que no és un pur moviment intern del nostre psiquisme. Si l'amor ve de Déu, vol dir que aquest amor és allò que més ens defineix com a éssers humans. Si la persona humana és feta a imatge i semblança de Déu, com llegim en el llibre del Gènesi 1,26, vol dir que allò que és imatge de Déu en nosaltres és l'amor de Déu «vessat en els nostres cors» (Romans 5,5). Som imatge de Déu perquè el seu amor ens configura i ens fa ser persones capaces d'estimar, dotades d'immenses energies d'amor. L'ésser humà és el resultat de l'amor que Déu ha escampat. Tenim una capacitat per a estimar. Per això som imatge de Déu. Cert que, com a imatge de Déu, tenim la raó i tenim la paraula, però, per damunt de tot tenim l'amor. En el paradís terrenal Déu conversava amb Adam i Eva. L'un i l'altra havien estat creats per Déu, i reconeixien que la seva relació amb Ell passava per la gratitud davant la cura i l'atenció amb què havien estat creats. Breu, de la mateixa manera que Déu és capaç d'estimar, l'home és un ésser fet per a estimar.

Tota la revelació parla de la primacia de l'amor en Déu. En el salm 86 llegim: «El Senyor és compassiu i benigne, fidel i ric en l'amor» (v. 15). Així, doncs, en el Primer Testament, en la revelació primera de Déu, en la seva Primera Aliança, ja s'entenia que Déu és amor, amb la frase preciosa del Salm 86. Aquesta frase torna a aparèixer en Efesis 2,4-5, on es diu: «Déu ric en l'amor». Aquesta expressió dona nom fins i tot a una encíclica del Papa Joan Pau II: la que es titula *Dives in*

misericòrdia, «Ric en misericòrdia» que reprèn Efesis 2,4. L'amor és la dignitat més alta de Déu, allò que més el caracteritza.

Resumint aquest primer punt, el cristianisme és la religió del Déu Amor. I, a partir d'aquí segueix tota la resta. Però el fonament de la fe és el Déu que estima. No s'ha de començar el cristianisme per l'acció. Més aviat, l'acció cristiana és el resultat del gran principi de l'amor de Déu. Per això les mateixes coses es poden fer de moltes maneres. Per exemple, hi ha moltes maneres de servir menjars als pobres, de donar mantes a qui passa fred, d'acollir algú que no té papers, d'atansar-se a un ancià que està sol, d'estar amb un infant mentalment desarticulat... Hi ha maneres diferents de fer-ho, però, vistes les coses des de l'Evangelí, el principi és un de sol: Déu que estima. Per això l'amor es formula en termes de donació. No parlem només de fer una ajuda a aquest o a aquell altre sinó d'un amor que estima i que es dona. Tot comença amb l'amor primer de Déu: Ell es dona i dona el seu Fill únic (vegeu Joan 3,16). Podem, doncs, dir: In principio erat amor, «al començament existia l'amor».

2.- Amor a Déu i amor al proïsme

En el cristianisme l'amor a Déu forma una sola cosa amb l'amor al proïsme. Dient-ho d'una altra manera, l'ajuda de l'altre no s'entén de manera filantròpica o assistencial, com si fos una promoció social a la manera d'unes determinades institucions, públiques o privades. L'amor del qual parlem és l'agapê, i per això l'amor a Déu forma una sola cosa amb l'amor a l'altre. Jesús ho explica en un episodi molt important del seu ministeri (vegeu Marc 12,29-31). Un mestre de la Llei va preguntar a Jesús quin era el primer manament o, si es vol, el manament més important de la Llei. Era una pregunta d'escola teològica, un intent de treure punta a l'ensenyament de Jesús, aquell rabí singular de Natzaret.

Jesús, però, el va defraudar primer i el va sorprendre després. En efecte, el primer manament citat per Jesús correspon a la pregària que cada jueu recita tres vegades cada dia. En el famós «Escolta, Israel» (Deuteronomi 6,4-6), hi llegim: «Estima el Senyor, el teu Déu» (v. 5), i fes-ho de manera intensa, amb tot el teu ésser (el cor, l'ànima, totes les forces). Jesús respon com hauria fet el jueu més ignorant de les coses de la Llei però amb un sentit alt de la seva fe. La resposta de Jesús és la del poble senzill que creu de cor i que pensa que Déu ho és tot en la vida. Però Jesús continua parlant i cita un segon manament, el text del qual és manllevat de Levític 19,18: «Estima els altres com a tu mateix». És a dir, amb la mateixa força que t'estimes a tu i estimes la teva vida, has d'estimar els altres. Aqueta és la sorpresa: Jesús posa a peu d'igualtat l'amor a Déu i l'amor a l'altre. Diu: «No hi ha cap manament més gran que aquests» (Marc 12,31). Li havien preguntat per un manament, i respon citant-ne dos. L'altre entra en la història religiosa de la humanitat com a categoria teològica. A partir d'ara Déu i la persona humana són dues realitats sagrades, inviolables, úniques.

La conseqüència del plantejament de Jesús és que l'amor de Déu i a Déu s'articula amb l'amor a l'altre i, si voleu, de l'altre. La Primera carta de Joan ho formula així: «El qui no estima el seu germà, que veu, no pot estimar Déu, que no veu» (4,20). A Déu se l'estima passant pel germà, no sense el germà, no sense l'altre. Si algú pretenia ser un adorador de Déu i passava de llarg davant l'altre, no aconseguiria conèixer Déu. A Déu, se'l coneix estimant-lo i tan sols se l'estima si l'amor a Ell

inclou l'amor a l'altre. Cert que en la Primer o Antic Testament es parla sovint de defensar els pobres, els orfes, les viudes, els desvalguts, els estrangers. Però l'Evangeli, tal com ha sortit dels llavis i de la praxi de Jesús, col·loca l'amor a l'altre al mateix nivell que l'amor a Déu. Ambdós amors en són, de fet, un de sol, perquè el cor de la persona és un i d'ell brolla tota la capacitat que tenim d'estimar. Per això, la carn del qui pateix o viu en la necessitat, és la carn de Crist. A Déu se'l troba en el fons del cor i en el germà: la interioritat no es contraposa amb la sortida cap a l'altre. Més encara, es tracta de dos moments, sístole i diàstole, d'un sol batec del cor. Ni l'anacoreta més reclòs dedicat a la pregària deixa tenir present la humanitat, ni la persona més compromesa en una tasca a favor dels pobres pot viure sense Déu.

L'amor és central i primer, i per això el podem considerar com a criteri, com tenint una identitat i com desenvolupant un abast, un radi d'acció.

2.1- L'amor com a criteri

En Joan 13,35 l'amor se'ns manifesta com a criteri. I, en aquest text de l'Últim Sopar, el criteri és l'amor de Jesús. Llegim en els vv. 34-35: «Us dono un manament nou, que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat. Així, doncs, estimeu-vos els uns als altres. Tothom coneixerà que sou deixebles meus per l'amor que us tindreu entre vosaltres». Ens interessa la frase «tal com jo us he estimat» (v. 34). La pregunta és sobre com ens ha estimat i ens estima Jesús. Es pot pensar que aquest criteri no és assolible i que nosaltres no arribarem mai a estimar i a estimar-nos amb la mateixa força, donació i intensitat amb què ens ha estimat ell. Jesús, però, no parla d'una perfecció humanament impossible. Tampoc la frase del llibre del Levític 19,2 «sigueu sants, perquè jo, el Senyor, el vostre Déu, soc sant» o la frase semblant de Mateu 5,48 «sigueu perfectes com el vostre Pare celestial és perfecte» no signifiquen que calgui viure en un perfeccionisme inabastable. Jesús és el criteri, no perquè calgui repetir el que ell ha fet sinó perquè la mesura i la referència de l'amor són ell, la seva vida i la seva mort.

2.2- La identitat de l'amor

Per tal de precisar què vol dir estimar, cal preguntar-se per la identitat de l'amor. Ens hi pot ajudar la Primera carta als Corintis 13,1-13. En aquest text, que sovint s'anomena «himne de la caritat», Pau es refereix a «un camí molt més excel·lent» (12,31). Aquest camí és el de l'amor, tal com queda explicitat en 13,13: «ara, doncs, es mantenen la fe, l'esperança i l'amor, tots tres; però l'amor és el més gran». La fe i l'esperança són un camí segur de vida cristiana, però l'apòstol afirma que l'amor és més gran que les altres dues virtuts teològiques. La raó és que l'amor no és prescindible. La fe deixarà de comptar el dia que s'assoleixi allò en què creiem i. Igualment, l'esperança arribi al punt de compliment (vegeu Hebreus 11,1). L'amor, en canvi, restarà per sempre, i es manté ara. Si Déu es amor, quan estem en Ell, aconseguim o, almenys, besllumem la seva plenitud.

Dit d'una altra manera, el cel és gustar l'amor de Déu de manera plena. Però també en aquesta terra, segons Pau en 1Co 13, l'amor és una realitat que traspasa i ultrapassa el coneixement de tots els llenguatges («dels homes i dels àngels»), el do de profecia, el coneixement fins i tot «dels misteris amagats de Déu», la capacitat de moure muntanyes, la màxima generositat envers els pobres, l'heroïcitat de vendre's un mateix com esclau per salvar la vida d'una altra persona. Sense l'amor, cap d'aquestes coses no serveix de res. És a dir, res no

serveix, per molt gran que sigui, si no es fa estimant. L'amor incondicionat, el que no es fa per orgull ni per ser admirat ni per ser reconegut, aquest és l'únic amor digne d'aquest nom. L'amor és l'antítesi del salvar-se a si mateix. Per això Jesús mor estimant perquè renuncia a salvar-se a si mateix (vegeu Mateu 27,42-43). Es diu de manera tallant i paradoxal al final de les malaurances: «Ai quan tota la gent parlarà bé de vosaltres!» (Lluc 6,26). No es pot fer res sense l'amor. L'amor fa útils i realment bones les nostres obres. L'amor és la teràpia del cor, d'un cor que escolta i estima.

2.3- L'abast de l'amor

Prenguem la figura de sant Carles de Foucauld per entendre l'abast de l'amor, ell que ha estat proclamat sant i model del poble cristià. Foucauld parla de si mateix com a «germà universal», en un context com el que ell viu, on la immensa majoria són musulmans. Per a ell, els musulmans són germans, i ho és qualsevol ésser humà que habita en aquesta terra. De fet, parlar de germà universal és parlar d'amor universal. Aquest és el sentit que té l'expressió de Jesús sobre l'amor als enemics. Es troba en Mateu 5,44: «Estimeu els vostres enemics, pregueu pels qui us persegueixen». És el que també va fer el beat P. Christian de Chergé, monjo cistercenc a Tibhirine, a l'Atlas algerià, màrtir l'any 1996. Foucauld i de Chergé eren persones que estimaven amb un amor universal i que vivien allò que proclama l'última encíclica del Papa Francesc, Fratelli tutti: la fraternitat universal. Una fraternitat sense límits tan sols se sosté perquè al darrere hi ha un amor que no fa distincions, que no exclou cap ésser humà, que no té límits.

3.- L'amor als pobres

«Si algú veu el seu germà que passa necessitat i li tanca les entranyes, com pot habitar dintre d'ell l'amor de Déu?». Aquesta frase pertany a la Primera carta de Joan (3,17). Abans hem comentat la relació entre amor al proïsme i amor a Déu (4,20) i ara ve el moment de trobar la concreció del terme «proïsme». Fins i tot ens podríem preguntar què és primer: l'amor als germans o l'amor als pobres. Queda clar, de tota manera, que en tots dos casos la Carta de Joan parla de la relació que hi ha entre el nostre amor envers un altre ésser humà i l'amor envers Déu, que és la font i l'origen de l'amor. Doncs bé, la primera i més radical concreció del terme «proïsme» és el terme «pobre». El nom de «l'altre» és en primer lloc el de «pobre». El pobre és l'alteritat primigènia, la que resulta més incondicionada, la que costa més de mistificar. El pobre és el «tu» per excel·lència, semblant al «tu» de Déu. El pobre és el preferit del Regne, és a dir, és aquell que Déu asseu al seu costat en el banquet de la joia sense fi.

Hi ha una paràbola que respon a una pregunta sobre qui haig de considerar proïsme meu. Un mestre de la Llei s'acosta a Jesús, després que aquest ha parlat d'estimar el proïsme com a si mateix. El mestre de la Llei vol saber quina és l'amplària i l'abast del terme «proïsme». Jesús no respon amb una disquisició sàvia sinó amb una paràbola que entén tothom, els savis i els senzills. La paràbola està construïda sobre dos personatges: un pobre (l'home malferit) i un estranger (el samarità). Per tant, la paraula «proïsme» té un sentit doble. D'una banda, el mestre de la Llei pregunta: «Qui són els altres que haig d'estimar?» (Lluc 10,29). Segons el relat parabòlic, la resposta és fàcil: l'home malferit. L'altre és l'home mig mort, el pobre que es troba mancat d'allò més fonamental, la vida. D'altra

banda, Jesús clou la paràbola amb aquesta pregunta adreçada al mestre de la Llei: «Quin d'aquest tres et sembla que es va comportar com a proïsme de l'home que va caure en mans dels bandolers?» (v. 36). La resposta del mestre de la Llei és aquesta: «El qui el va tractar amb amor» (v. 37). L'altre és, aquí, el samarità, l'estranger, el qui fa de proïsme de l'home malferit i mig mort. I Jesús conclou: «Vés, i tu fes igual», és a dir, comporta't com ho va fer aquell samarità.

La paràbola del bon samarità afirma que «pobre» és el nom de l'altre. El pobre és el qui ha estat apallissat i gairebé mort, i jeu exànime a la vora del camí. A seu costat es detura l'estranger, el samarità, en contrast amb els qui no es deturen: dos jueus (sacerdot i levita) que pertanyen a la mateixa nació dels oients de la paràbola –els quals se senten avergonyits del comportament dels membres del temple, representants de l'establishment religiós del poble jueu. Aquests no han fet cas de l'home malferit, que no té nom ni ètnia ni religió conegudes. És, simplement, un ésser humà en estat de màxima necessitat, apallissat, despullat, mig mort, és a dir, reduït a zero. Doncs bé, algú es comporta com a proïsme d'ell. I és que l'amor al proïsme només el practica aquell que fa de proïsme, el qui exerceix l'amor envers el pobre malferit. El samarità és proïsme i se sent proïsme. Per això encadena un seguit d'operacions orientades totes elles a l'home malferit: arribar prop d'ell, veure'l, compadir-se'n, acostar-se-li, amorosir-li les ferides, embenar-les-hi, pujar-lo a la pròpia cavalcadura, dur-lo a l'hostal, ocupar-se'n, treure's dos denaris de la bossa, donar-los a l'hostaler, pagar-li les despeses extres. Només arribem a ser proïsme dels altres, proïsme del proïsme si, arribats davant l'altre, ens en compadim.

La compassió és una paraula cristiana fonamental. Compadir-se, que significa «patir amb», vol dir posar-se davant l'altre, en lloc de l'altre i patir amb ell. Llavors tot és possible. No hi ha límits. Si ets capaç de compadir-te de l'altre, de patir amb l'altre, de posar-te en lloc de l'altre, no cal que hi hagi massa estructures ni cursets de preparació. Cal anar a la directa. El samarità és un que es compadeix i, quan es compadeix, tot es posa en marxa. Però el samarità també arrisca. Si els bandolers segueixen per allà a prop i el localitzen, podria acabar malament. En el desert de Judea no hi ha massa escapatòries, t'has d'arriscar.

L'amor als pobres comença amb la compassió. D'entrada, els pobres no són atractius, provoquen de vegades repulsió, poden ser fins i tot antipàtics, queixar-se contínuament, poden respondre malament. Certament, també poden respondre bé. Pot passar de tot. L'amor és incondicionat i incondicional. Hi ha pobres simpàtics i pobres antipàtics, com passa amb la resta de persones. Però els pobres són els amics de Jesús, ens fan tocar la vida, la seva vida i això és com si toquéssim Jesús mateix. Els pobres són el rostre concret del Senyor.

De la paràbola del bon samarità, el papa Pau VI en va dir «el paradigma de l'espiritualitat del Concili Vaticà II». També s'expressava així el P. Lluís Duch, que va comentar aquest text i el va citar moltíssimes vegades. La paràbola del bon samarità representa el triomf de l'ésser humà i de la seva dignitat. Un home es compadeix d'un altre home, en té misericòrdia i pietat. El samarità, ¿s'atura perquè és un bon home, perquè vol saber encuriósit què passa, perquè aquell dia estava de bones, perquè va creure que li ho exigien les seves creences religioses? No ho sabem. Tan sols hi ha un fet: s'atura. Les motivacions, ni es diuen ni, en darrer terme, interessien. La pregunta per les motivacions pot arribar a ser un escrúpol. Però això no és cristià ni evangèlic. La pregunta per les motivacions és una pregunta més aviat inútil, que sovint només serveix per a torturar les

consciències. La qüestió rau a veure si fas això o no ho fas, si et compadeixes de l'altre o passes de llarg. El qui rep la teva compassió, no et pregunta perquè ho fas, o com et trobes, simplement rep allò que li dones. La pregunta per les motivacions és menor. La qüestió és saber què fas davant l'altre que jeu a la vora del camí.

L'Evangelí és una història de gent pobrissona que acompanya Jesús i que són realment el poble, el poble de la terra, l'am ha-àrets, la gent senzilla i sense massa paraules. Aquesta gent són, sovint, en expressió del papa Francesc en la Gaudete et exultate, «els sants de la porta del costat». Notem que l'única pregària de Jesús durant el seu ministeri que ens ha arribat, és una acció de gràcies a Déu perquè els més petits, els senzills coneixen els misteris del Regne. Diu Jesús: «T'enalteixo, Pare, Senyor del cel i la terra, perquè has revelat als senzills tot això que has amagat als savis i entesos» (Mateu 11,25). El primer que ha fet l'opció pels pobres és Jesús. Després, molts l'han seguit, com sant Òscar Romero, el bisbe màrtir del Salvador, un sant del nostre temps.

4.- L'amor entre germans

L'amistat amb els pobres no és cosa de persones isolades sinó de comunitats articulades i plenament fonamentades en l'Evangelí de Jesús. És important acostar-se als pobres a l'interior d'una comunió, dins una comunitat. Això és decisiu. Sense la comunitat, es corre el risc de fer camí tot sol i, per tant, de construir sobre fang. Mateu 25,3-46, el judici final, on es parla dels criteris que fa servir el Crist com a jutge universal en relació al bé obrat envers els més petits, s'ha de vincular amb Mateu 23,8, on Jesús diu: «Tots vosaltres sou germans». Cert que en Mateu 25 no es parla de comunitat sinó de persones –el judici sempre és personal!–, però no deixa d'haver-hi una relació entre l'atenció als pobres i la comunitat cristiana, que resta el subjecte primer d'aquesta atenció i de les decisions personals de cadascú.

El fonament de l'amor entre germans és Déu mateix. Llegim, però, en la Primera carta de Joan 3,14: «Nosaltres sabem que hem passat de la mort a la vida, perquè estimem els germans. Qui no estima continua mort». És a dir, l'acció de Déu en nosaltres es verifica com a pas de la mort a la vida –per això la resurrecció de Jesús en constitueix el model per excel·lència–, però coneixem que en nosaltres aquest pas s'ha realitzat gràcies al fet que estimem els germans. Qui no estima, no ressuscita. Potser semblarà que visqui, aparentment farà tot el que és propi d'un ésser viu, però si no estima continua mort. En canvi, si estima els germans, vol dir que ha passat realment i plenament de la mort a la vida. Vivim quan estimem els germans.

La comunitat cristiana no és una convenció social, sinó una família que sorgeix de l'amor de Déu. En la nostra societat hi ha molts grups i associacions, presencials i telemàtics. Estem connectats diàriament per tots costats, estem posats en xarxa a molts nivells. Tanmateix, la comunitat cristiana emergeix quan hi ha un pas de la mort a la vida, no quan s'estableix una connexió entre alguns individus. La comunitat no és un simple estar connectats. Persones molt amigues poden estar temps sense connectar-se. Fins i tot algú pot reclamar la connexió pensant que «si no et connectes amb mi, és que no m'estimes». No es tracta de viure connectats, en una perpètua adolescència, sinó de viure comunicats gràcies a la fe i a l'amor, valent-nos, això sí, dels múltiples instruments que ens permeten estar a prop els uns dels altres i de impulsar la comunicació de l'Evangelí. L'amor és una realitat

que depèn de l'amor de Déu «vessat en els nostres cors» (Romans 5,5). Més avall, en el v. 8, es diu que, com a prova de l'amor de Déu, «Crist va morir per nosaltres». Per això nosaltres també hem de donar la vida pels germans.

Entrem, doncs, en un nivell que no té res a veure amb la banalitat i l'ambigüitat, amb les coses fràgils i volubles. Ens movem en el nivell de les grans opcions de vida. Dona la vida pels germans el qui mor per ells, amb un gest suprem de martiri com el P. Kolbe, que pren el lloc d'un pare de família condemnat a mort, o bé amb un gest martirial lent de donació fins a l'extrem. Donar la vida és anar-se donant de mica en mica, anar perdent la vida i, per tant, guanyar-la. Com diu Jesús: «Qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà, però el qui la perdi per mi i per l'evangeli, la salvarà» (Marc 8,36). I encara en el discurs de comiat, tal com el reporta l'Evangelí de Joan, llegim: «Ningú no té un amor més gran que el qui dona la vida pels seus amics» (15,13). L'amor entre germans s'inscriu i s'emmiralla en l'amor de Déu i del seu Fill, Jesucrist. La vida de Jesús, donada i oferta com a realització del disseny de Déu, és punt de referència per als deixebles que segueixen el Senyor en allò de més transversal que conté el misteri cristià: l'amor. Per això l'amor, la caritat, és, probablement, la primera i definitiva virtut teològica.

Armand Puig i Tàrrach